

TANKEPLASS

Trinn 1

SLUTTRAPPORT

27. NOVEMBER 2020

KORO
KUNST I OFFENTLIGE ROM

Denne rapporten er utarbeidet av en redaksjonskomité bestående av Kyrre Dahl, Tone Kolaas, Erlend Gjelsvik, Per Erik Fonkalsrud (alle fra Innlandet fylkeskommune) og kunstkonsulent/kurator Eivind Slette-meås.

Fotos i rapporten finnes på nettsiden (fotograf Siri Leira skal alltid krediteres):

<https://kulturnett.innlandetfylke.no/tankeplass>

FORORD

Fylkeskommunen som samfunnsutvikler

Tankeplass trinn 1

Man trenger å gå, for å stoppe opp. «*Det er omveiene og forsinkelsene som beriker ens liv*», sa forfatteren Nils Kjær. Noen ganger gjør man veiene korte, andre ganger lengre. Noe styrer man selv, andre ganger styres de av andre. «*Tap for all del ikke lystene til å gå: Jeg går meg til det daglige velbefinnende hver dag og går fra enhver sykdom; jeg har gått meg til mine beste tanker og jeg kjenner ingen tanke så tung at man ikke kan gå fra den.*» (Søren Kierkegaard)

Siden 2016 har Oppland fylkeskommune, senere Innlandet fylkeskommune, jobbet med dette prosjektet. Gjennom arbeidet har vi, sammen med et stort antall aktører, skapt naturlige plasser å stoppe langs pilegrimsleden.

De fleste som vandrer leden, har et mål. Å komme fram - til noe. Underveis opplever man kanskje magiske øyeblikk, undring, bedre helse, eller bare glede? Noen vandrer langt, andre tar deler av leden som en dagsutflukt. Her har folk vandret i tusener av år. Gjennom vårt bidrag håper vi å skrive et lite tillegg til *Olavsledens* historie. Det finnes ikke en fasit på opplevelsen av kunst. I dette prosjektet har vi valgt kunstuttrykk som vi håper utfordrer og skaper en ekstra dimensjon til tanken og vandringen.

Valget av kunstnere og plasser har vært viktig. Av de 129 søkerne i førkvalifiseringen, har 5 blitt utvalgte. Hvert objekt og plass har sin historie, utvalgt av respektive kommune.

Det har vært en gave å jobbe med dette prosjektet. Alle medvirkende har bidratt med sin positive energi. Etter mitt syn, er dette et strålende eksempel på tverrsektorielt arbeid og fylkeskommunal samordning. Kommuner, innbyggere, kunstkonsulent, grunneiere, pilegrimsentre, kulturaktører, kunstnere, biskop, og ikke minst politikere, m. fl. Alle har de bidratt generøst med sin del.

Vi avslutter nå trinn 1 i prosjektet og er i gang med trinn 2, med ytterligere 5 nye tankeplasser. Målet er også et trinn 3, om noen år.

Takk for innsatsen til dere alle og lykke til med vandringen!

Livet er kort, kulturen lang, men kunsten er evig!

Lillehammer, 27. nov. 2020

Kyrre Dahl,
Seksjonssjef kunst og kultur
og leder av styringsgruppen.

Prosjekt hadde ikke kunnet gjennomføres uten et generøst finansielt bidrag fra Sparebankstiftelsen DNB.

Innhold

FORORD.....	3
Fylkeskommunen som samfunnsutvikler	3
OM TANKEPLASS	6
PROSJEKTET BLIR TIL	6
Sammendrag	6
Initiativet	7
Avklaring av samarbeidspartnere.....	7
Finansiering	8
Organisering	8
Valg av kunstkonsulent / kurator	9
Kunstplanen	10
Framdrift	10
STEDSVALG - FORBEREDELSE	11
Sammendrag	11
Bakgrunn for stedsvalg	11
Utarbeidelse av kunstplanen	12
Prosess og involvering	12
Lokalt eierskap og involvering viktig.....	14
KONKURRANSE - VALG AV KUNSTNERE	14
Sammendrag	14
Prekvalifisering	15
Konkurranseform	15
Konkurransebidrag	16
Juryering og presentasjon av vinnerforslag	16
KONTRAKTER - GJENNOMFØRING.....	18
Sammendrag	18
Arbeid på stedet – evaluering av produksjonsprosessene	19
Ferdigstilling og overlevering av kunstprosjektene	20
FORMIDLING	20
Sammendrag	20
Hjemmeside for Tankeplass	21
Some – sosiale medier for Tankeplass:.....	21
Skilt – merking av kunstverkene på stedet	21

Pressemeldinger og info / materiale til pressen	23
Foto-dokumentasjon av kunstverkene	23
Videodokumentasjon	23
Logo til tankeplass – ikke utarbeidet	23
Fotokonkurranse i Øyer	23
Presentasjoner av Tankeplass	23
Om kunstverkene og kunstnerne	23
Annonser og informasjon om arrangement	23
Omtaler i media	23
Streaming av arrangementer	24
Åpningsarrangementene 5. og 6. september 2020	24
Oversettelser til tysk og engelsk	25
Generelle erfaringer	25
ØKONOMI	25
Sammendrag	25
Finansieringsplan	25
Økonomiske rammer for kunstprosjektene	26
Budsjett og regnskap	26
EVALUERING - VIDEREFØRING	27
Sammendrag	27
Seminaret 1.10.2020	28
Tilbakemeldinger fra kunstnerne	29
Tilbakemeldinger fra kommunene	29
Tilbakemeldinger fra pilegrimssentrene	29
Videreføring av prosjektet med utgangspunkt i beskrevet arbeidsmetode	30

OM TANKEPLASS

Prosjektet [Tankeplass](#) er sprunget ut av ideen om å skape naturlige stoppesteder langs Pilegrimsleden ved bruk av kunstneriske og/eller arkitektoniske installasjoner. Prosjektet består av i alt 5 nye kunstverk i 2020.

Tankeplassene skal være steder som innbyr til refleksjon og kontemplasjon, hvor man kan være introvert med sine egne tanker, nyte utsikten, utveksle tanker med andre vegfarende og «tanke opp».

Ideen om Tankeplass ble utviklet av en tverrfaglig gruppe i Oppland fylkeskommune i 2016 og arbeidet videreføres med tanke på ny prosjektperiode i Innlandet fylkeskommune.

Tankeplass er et steds-spesifikt kunstprosjekt som tar utgangspunkt i Pilegrimsleden som vandreopplevelse. Dermed er også Tankeplass på mange måter et annerledes kunst-i-offentlig-rom-prosjekt enn vi er vant til. Det kan trekkes linjer til arkitekturfilosofen Christian Norberg-Schulz sin bruk av begrepet *genius loci*, eller «stedets ånd», og som beskriver hvordan byggeskikk og funksjon tar utgangspunkt i og innordner seg naturlige omgivelser og miljø, og ikke omvendt. Prosjektet Tankeplass sin ambisjon er å skape verk som både fremhever og reflekterer over sin tilstedeværelse i naturen og samklang med omgivelsene.

Med utgangspunkt i pilegrimsvandringen som en erfaring i tid, vil Tankeplassene innby til en sammenhengende opplevelse av stoppestedene som refleksjonsrom i landskapet. Tankeplass utgjør dermed en ny form for skulptursti eller kunstrute ved å legge opp til en vandring som pågår over titalls og hundrevis av kilometer fra utgangspunkt til destinasjon. Samtidig bidrar Pilegrimsleden som tradisjonsbærer til at kunstopplevelsene er langt mer enn visuelle markører i landskapet, og representerer en bredere fysisk og mental erfaringsdimensjon.

PROSJEKTET BLIR TIL

Sammendrag

Uten kunstprosjektet «Erfaringsstoler» hadde kanskje ikke «Tankeplass» blitt til. Kunstprosjektet «Erfaringsstoler» i Dokkadeltaet nasjonale våtmarkssenter, inspirerte nemlig Sparebankstiftelsen DnB til å ta kontakt med daværende Oppland fylkeskommune og utfordre fylkeskommunen til å utvikle lignende prosjekt(er) andre steder i fylket. Slik dukket ideen om å skape naturlig stoppesteder langs Pilegrimsleden gjennom fylket opp. Det grunnleggende var at stoppestedene skulle utformes ved hjelp av kunstneriske og/eller arkitektoniske installasjoner.

Man inviterte med berørte kommuner og andre relevante samarbeidspartnere, og sammen formulerte man et mål om å utvikle kunstneriske verk av høy kvalitet som en integrert del av leden. En styringsgruppe ble utnevnt og prosjektet ble godt forankret hos alle samarbeidspartnerne – både praktisk og politisk. Slik ble prosjektet Tankeplass en realitet.

Organiseringen ble slik at fylkeskommunen med sin kunstkonsulent hadde initiativet og den overordnede koordineringen, mens kommunene hadde en stor grad av innflytelse over stedsvalg og valg av kunstnere og kunstverk. Denne modellen har vært viktig for å sikre både faglig tyngde og lokalt eierskap.

Begrunnelsen for å knytte prosjektet til Pilegrimsleden ble utformet allerede i et notat datert 25.4.2016. Fylkeskommunene har et lovpålagt ansvar for folkehelse og friluftsliv, og Oppland fylkeskommune har hatt reiseliv som et viktig område i sine næringslivsstrategier. Videre er fylkeskommunen regional kulturminnemyndighet med kompetanse på og ansvar for kulturminnefeltet. I Kulturstrategien for 2016-20 hadde Oppland fylkeskommune blant annet disse prinsippene:

«Kulturtilbudet skal bidra til et godt og variert fritidstilbud som innbyggerne kan oppleve og delta i. Fylkeskommunen skal derfor bidra til kulturell infrastruktur og kulturopplevelser.» «(Fylkeskommunen skal)...stimulere til utvikling av nye kunstformer og kulturuttrykk.»

Initiativet

I Nordre Land kommune hadde Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter i 2010 realisert noe som de kalte «Erfaringsstoler». Dette var 12 sitteplasser utformet av kunstnere og plassert i nærheten av flotte naturperler i Etnedal, Søndre Land og Nordre Land.

Prosjektet var støttet av blant andre Sparebankstiftelsen DnB. Birthe M. Selvaag i stiftelsens avdeling for kunst og kultur kontaktet tidlig i 2016 daværende Oppland fylkeskommune ved Tuva Eiklid og utfordret fylkeskommunen til å gjøre et lignende prosjekt et annet sted i fylket. En tverrfaglig gruppe i Oppland fylkeskommune med deltakere fra avdelingene Kultur, Kulturarv og Regionalenheten tok fatt i innspillet tidlig i 2016 og utviklet ideen til Tankeplass og selve navnet.

Man tok utgangspunkt i en del av Pilegrimsleden - Gudbrandsdalsleden, som går fra Oslo til Trondheim. Oppland fylkeskommune og Pilegrimsleden har gjennom mange år engasjert seg i utviklingen av Pilegrimsleden, og har brukt betydelige midler og personalressurser på dette. Leden krysser 12 kommuner i daværende Oppland fylke.

Den tverrfaglige gruppen tenkte at kunstneriske verk av høy kvalitet, som er utviklet som en integrert del av leden, kan være med og bidra til interesse fra andre grupper enn dem som ellers oppsøker leden.

Avklaring av samarbeidspartnere

Den første konseptskissen datert 25.4.2016 ble etterfulgt av et notat om organisering 20.6.2016. På dette tidspunktet var Hedmark fylkeskommune invitert med i arbeidet. Alle de 12 aktuelle kommunene i Oppland og de tre i Hedmark ble invitert til et møte den 22.6.2016. Da møtte kommunene Sel, Ringebu, Øyer, Lillehammer, Vestre Toten og Gran. Etter møtet ble det avklart at Hedmark fylkeskommune ikke ble med på prosjektet i første fase, men de åpnet for å bli med senere. Det ble klart at dette ble et rent Opplandsprosjekt.

De aktuelle Opplandskommunene ble bedt om å melde sin interesse innen 25.8.2016 med tanke på den videre søknadsprosessen. På et møte den 12.1.2017 var det klart at ni kommuner hadde meldt sin interesse for å delta med en egenandel på 75.000 kr: Dovre, Sel, Ringebu, Øyer, Lillehammer, Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten og Gran. Det endelige utvalget av kommuner ble til slutt fastsatt av fylkesutvalget 9.5.2017.

Vedtak lyder slik:

I samsvar med fylkesrådmannens innstilling fattet fylkesutvalget slikt enstemmig vedtak: Fylkesutvalget vedtar følgende kommuner til å delta i første byggetrinn av prosjektet "Tankeplass": 1. Gran og Østre Toten innenfor ansvarsområdet til pilegrimssenter Granavollen. 2. Lillehammer, Øyer og Ringebu innenfor ansvarsområdet til pilegrimssenter Dale-Gudbrands Gard.

Møtet den 9.5.2017 var siste gang prosjektet var oppe til politisk behandling. Også de andre fylkeskommunene der Gudbrandsdalsleden går, Oslo, Buskerud, Sør-Trøndelag, ble invitert med i prosjektet i 2016. Ingen av disse valgte å bli med i denne omgang.

De to aktuelle regionale pilegrimssentrene ble tidlig kontaktet og har vært entusiastisk med i prosjektet ved sine ledere Jane Dahl Sogn og Per Gunnar Hagelien. Nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim (NPS) ble tidlig i 2016 orientert om ideen om Tankeplass av fylkeskonservator Kjell Marius Mathisen og teamleder for næring og samfunn, Trond Carlson i Oppland fylkeskommune. NPS stilte seg meget positive til ideen. På et tidlig tidspunkt var de tiltenkt en plass i en styringsgruppe, men dette ble ikke fulgt opp og de er senere holdt orientert om prosjektet.

Finansiering

Tidlig om høsten 2016 opererte man med denne finansieringsplanen (beløpene og postene er ikke de endelige, se under økonomi):

Bidrag fra fylkeskommunen	kr 1 120 000,00
Bidrag fra 5 kommuner (5 x 70.000 kr)	kr 350 000,00
Egeninnsats fra fylkeskommunen	kr 50 000,00
Tilskudd fra Sparebankstiftelsen DnB	kr 2 280 000,00
Sum	kr 3 800 000,00

En søknad til Sparebankstiftelsen DnB ble sendt inn og innvilget høsten 2016 med 2,28 mill.kr (gavebrevet er datert 22.11.2016). Dette var avgjørende for at prosjektet kunne realiseres i den skala man ønsket og gjorde den videre mobilisering mye enklere.

I 2018 søkte fylkeskommunen til KORO om støtte fra KOM-ordningen og fikk et tilsagn på 250.000 kr (tilsagnsbrev datert 11.4.2018). I 2017 søkte fylkeskommunen om gaveforsterkningsmidler fra Kulturdepartementet. Da søknadsmengden oversteg budsjettet det første året, ble utbetalingen forsinket, men søknaden ble innvilget med 570.000 kr i 2018 (25 % av tilskuddet fra DnB-stiftelsen). Bortsett fra at egeninnsatsen fra fylkeskommunen er vesentlig oppgradert, er tallene for «inntektssiden» så å si uendrede gjennom hele prosjektet.

Organisering

Våren 2017 ble det utarbeidet et premissdokument (datert 24.2.2017) som grunnlag for en politisk behandling og vedtak i fylkesutvalget i Oppland den 7.3.2017.

Organisasjonsplanen for prosjektet som da ble tegnet opp, har i hovedsak blitt fulgt siden. Oppland fylkeskommune er prosjekteier. De enkelte verk som realiseres, blir i vedkommende kommunes eie, og drift og vedlikehold er kommunens ansvar.

Styringsgruppa skal følge helheten i prosjektet og skal være gjennomgående. Hvert prosjekt har fått sin egen prosjektgruppe i vedkommende kommune. Styringsgruppa har foruten fylkeskommunens folk, hatt deltakelse med en representant fra hver deltakende kommune.

Fylkeskultursjef Kyrre Dahl har ledet styringsgruppa. Styringsgruppe for prosjektet har vært /er slik (titler kan være endret i ettertid):

Kyrre Dahl:	Fylkeskultursjef, Kultur, Oppland fylkeskommune
Kristin Loe Kjelstad:	Fylkeskonservator, Kulturarv, Oppland fylkeskommune
Trond Carlson:	Teamleder næring og samfunn, Regionalenheten, Oppland fylkeskommune
Tina Lie Vestby:	Kulturkonsulent, Ringeby kommune (til august 2018)
Britt Åse Høyvesveen:	Kommunalsjef, Ringeby kommune (fra august 2018)
Frode Fossbakken:	Sektorleder kultur og fritid, Øyer kommune
Olav Brostrup Müller:	Kultursjef, Lillehammer kommune
Kjersti Krageberg:	Kultursjef, Østre Toten kommune
Kari Møyner:	Kulturvernkonsulent, Gran kommune

Det har vært en stor grad av kontinuitet i styringsgruppa, noe som har vært en stor fordel. Det første møtet ble avholdt 22.6.2017 og det har blitt 11 møter i alt fram til høsten 2020.

I prosjektgruppene har det deltatt to representanter fra hver kommune. I løpet av prosjektet har disse personene deltatt:

Gran: Kari Møyner og Øyvind Sørli

Østre Toten: Kjersti Krageberg og Kari Kveine

Lillehammer: Olav Brostrup Müller og Bjørn Rønning

Øyer: Frode Fossbakken, Helge Haugan og Eli Eriksrud

Ringeby: Tina Lie Vestby, Britt Åse Høyvesveen og Annbjørg Backer

Øvrige deltakere i prosjektgruppene:

Fra pilegrimssentrene: Jane Dahl Sogn fra pilegrimssenteret på Granavollen (Gran og Østre Toten) og Per Gunnar Hagelien fra pilegrimssenteret Dale-Gudbrand (Lillehammer, Øyer og Ringeby).

Kunstkonsulent/kurator Eivind Slettebakk

Fra fylkeskommunen: Per Erik Fonkalsrud og Marit Brænd fra Kultur og Erlend Gjelsvik fra Kulturarv. Fra januar 2020 har Tone Kolaas, Kulturnett Innlandet også deltatt.

Prosjektleder har hele tida vært Per Erik Fonkalsrud fra Kultur (før 1.9.2017 arbeidet han for Regionalenheten). Undervegs forenklet man prosjektgruppene i en struktur med gruppe sør og gruppe nord. Første møte i begge gruppene var 22.9.2017. Prosjektgruppene har også fungert som en mer uformell instans der det tidvis har deltatt andre referansepersoner med interesse i saken.

Valg av kunstkonsulent / kurator

I premissdokumentet fra februar 2017 ble spørsmålet om valg av kunstkonsulent presentert. Fylkeskommunen hadde bedt om råd fra Oppland Kunstsenterers faglige organ for kunst i offentlig rom, OKiOR (Oppland Kunst i Offentlig Rom). OKiOR anbefalte «at konsulentoppdraget lyses ut i sin helhet til én aktør, men at utlysningen også oppmuntrer konsulentduoer til å søke». Dette ble fulgt opp i samsvar med prosesskravene i forskrift om offentlige anskaffelser og det kom inn to søknader. I

april 2017 valgte fylkeskommunen Eivind Slettebø som kunstkonsulent/ kurator, en rolle han har hatt fram til ferdigstilling av prosjektet.

Kunstplanen

Det var helt fra april 2016 utarbeidet flere dokumenter som beskrev prosjektet. De viktigste er:

	Dato	Revidert dato
Konseptskisse	25.04.2016	09.08.2016
Notat om organisering - finansiering - fremdrift	20.06.2016	
Premissdokument	24.02.2017	30.03.2017

Da finansieringen, organiseringen og stedsvalgene stort sett var avklart, ble det utformet en samlande kunstplan. Formålet med kunstplanen var at kommunene skulle legge den fram for sine kommunestyre som referatsak, som informasjon i prekvalifiseringen av kunstnere og til Sparebankstiftelsen DnB til orientering. Kunstplanen var også et sentralt arbeidsdokument for de ulike prosjektgruppene og ble oppdatert i mellomfasen i prosjektet (etter avklaring av rammene, men før valg av kunstnere og kontraktinngåelser).

Den ferdige versjonen av planen er datert mai 2018 etter behandling i styringsgruppa i møte 8.2.2018. Viktige punkter i kunstplanen er beskrivelser av ideen, formål, geografi og omfang, mål og kriterier, mandat for styringsgruppe og prosjektgrupper, økonomi, framdriftsplan og stedsvalg. Her gjengis mål og kriterier i den kunstfaglige prosjektbeskrivelsen:

Tankeplassene skal bidra til å styrke Pilegrimsleden som kulturminne, som et friluftstilbud for alle, som kulturopplevelse og som reiselivsprodukt. For å oppnå dette må Tankeplassene:

- Fungere som naturlige stoppesteder langs leden som innbyr til refleksjon og kontemplasjon og plasseres slik at det er nødvendig å gå et stykke langs leden for å oppleve dem.
- Gjerne knytte seg idémessig til eksisterende kulturminner langs leden, både fysiske og immaterielle.
- Ha en kunstnerisk og/eller arkitektonisk egenverdi av høy kvalitet utformet av profesjonelle krefter.
- Være utformet i samme ånd som preger Pilegrimsleden: nøkternhet, ydmykhet og miljømessig bærekraft.
- Det skal være en sittemulighet, enten integrert i verket eller utformet som et tillegg, uavhengig av og nær verket, men som kunstneren må godkjenne.
- Ha en teknisk kvalitet som tåler vær og slitasje i mange år.
- Ikke kobles direkte til kommersielle aktiviteter.
- Være lokalisert og ha et uttrykk slik at de utfyller det samlede attraksjonstilfanget langs hele leden.

Framdrift

Tidspunktene i framdriftsplanen fra mai 2018 ble i praksis i liten grad endret ettersom prosjektet skred framover, bortsett fra at ferdigstillingen tok lengre tid. Slik ble det:

Kunstplanen	Aktivitet	I praksis
Første halvår 2017:	Godkjent premissdokument. Utvelgelse av fem kommuner, konstituering av styringsgruppe. Valg av kunstnerisk konsulent.	Som planlagt
Annet halvår 2017:	Konstituering av prosjektgrupper. Stedsvalg, kontakt med grunneiere.	Som planlagt, men Lillehammer brukte mer tid på stedsvalg
Første halvår 2018:	Utarbeiding av en overordnet kunstplan. Gjennomføring av prekvalifisering og oppstart av konkurranser.	Som planlagt
Annet halvår 2018:	Juryering og valg av kunstnere / kunstverk. Utvikling av prosjekter. Godkjenninger.	Som planlagt, men godkjenninger i prosjektgruppene foregikk også senere
Første halvår 2019:	Realisering av verkene på stedet. Markedsføring og formidling. Forberede neste byggetrinn. Evaluering.	Verkene ble ferdigstilt i annet halvår 2019 og utover i 2020

STEDSVALG - FORBEREDELSE

Sammendrag

Valg av steder for kunstprosjekt var grunnleggende for den videre prosessen med å engasjere kunstnere. Mange faktorer skulle vurderes, som igjen dannet grunnlag for å si noe om det særegne, typiske, egenartede og unike med et sted. Stedsvalg skulle fungere som naturlige stoppesteder langs leden og innby til refleksjon og kontemplasjon og plasseres slik at det er nødvendig å gå et stykke langs leden for å oppleve dem.

En viktig prioritering var å sette av tid til grundige drøftinger av ulemper og fordeler ved stedsvalgene, befaringer og videre undersøkelser av det valgte stedet.

Møter mellom lokal og faglig kompetanse var et bærende grunnlag for krevende kunstneriske prosesser og tilrettelegging for prosjektene. Lokal involvering var avgjørende for en god prosess, mens de faglige utredningene ga mulighet for godt tolkningsrom, kvalitativt gode kunstprosjekter og et mangfold av kunstneriske uttrykk med originale, ambisiøse og varierte forslag til utførelse.

Bakgrunn for stedsvalg

Valg av sted for kunstprosjekt har vært et bærende grunnlag for videre prosess med å engasjere kunstnere. Til grunn for stedsvalg hører det med en drøfting av ulike miljøopplevelser og landskapstyper som også påvirker valg av kunstverk. Eksempler på det vil være natur- eller kulturlandskap, skog, hei, vassdrag, høydedrag og dalføre, etc.

Stedsvalgene er også drøftet med tanke på hva slags forbindelse de utgjør i landskapet: krysningspunkt, hvileplasser, lysninger, veifar, geografi, avstander og overganger fra en landskapstype til et annet, nedstigninger og oppstigninger. Dette er karakteristika som kan sies å

henge direkte sammen med ev. bevegelsesmønstre og sinnstilstander som virker inn på vandreopplevelsen.

Stedsvalget for kunstverk vil i varierende grad også påvirke det subjektive inntrykket, atmosfære, forestillinger om stedet og sanselige fornemmelser knyttet til beretninger, sagn, kulturhistoriske lag og ressursbruk. På denne måten kan vi si at stedet i seg selv bidrar med informasjon og gir rom for kunsten til å skape nytt innsyn og refleksjon på et personlig og individuelt plan.

Utarbeidelse av kunstplanen

Til sammen skaper slike observasjoner et utgangspunkt for å beskrive noe av det særegne, typiske, egenartede og unike med det valgte stedet, og hvordan dette kunne fungere som et slags fenomenologisk rammeverk for «Tankeklassene» som senere ble etablert i hver kommune.

I samarbeid med kommunenes representanter ble det kurators oppgave å beskrive stedets karakteristika på detaljnivå, og samtidig drøfte praktiske spørsmål om lokal bruk og aktivitet, grunneierforhold, adkomst for arbeid med kunstprosjektet og vernesoner m.m. som en del av den innledende drøftingen til kunstplanen.

På bakgrunn av kunstplanen ble konkurransegrunnlaget ferdigstilt og kunstnerne invitert til å levere sine forslag til verk. Kort oppsummert kan det sies at kunstplanen med drøftingen av stedsvalg fungerte som en redegjørelse og tematisk inngang til stedet som et interessepunkt og plattform for å benytte kunst som en bevisst utforskning av omgivelsene, historier og betraktninger om pilegrimsvandringen.

Prosess og involvering

Prosess med stedsvalg ble utført på den måten at hver kommune la frem forslag til tre ulike steder som gjenstand for befarings med kommunens representanter og kjentmenn/kvinner, sammen med kurator. Gjennom drøfting av ulemper og fordeler, god tid til selve den fysiske befarings og videre undersøkelser av valgt sted, var det lagt et bærende idégrunnlag for krevende kunstneriske prosesser og tilrettelegging for prosjekter.

Gran:

I Gran ble det tatt utgangspunkt i tre alternative steder/områder for plassering av kunstprosjekt: Disse var Falang (ved Falangtjern, 6 km sør for Granavollen), strekningen over Dvergstein/Gammetoppen, og strekningen Blokkhus-Høgkorset nordover mot kommunegrense til Østre Toten. Strekningen Blokkhus-Høgkorset ble foretrukket som beste valg av sted. Befaring med Kari Møyner, Eivind Slettebakk og Kasper Andresen ga bekreftelse på dette som beste valg.

Prioriteringer for valg:

- Flott utkikkspunkt på leden etter å ha gått en lengre etappe langs skogsvei, opp fra Blokkhus i retning Høgkorset.
- Godt benyttet friluftsområde og turmål lokalt, sommer- og vinterstid.
- Brandbu-Tingelstad allmenning som grunneiere er positive til prosjektet, forutsatt at det ikke bryter med verdigrunnlaget for sameiet (allmannsretten, jakt- og rekreasjonsmuligheter, skogforvaltning).
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer langs skogsvei.
- Skogsmiljø og skogdrift utgjør en viktig og levende del av kulturlandskapet i Gran. Kunstprosjektet vil med fordel innpasses de landskapsmessige kvalitetene langs leden.

Østre Toten:

Det ble vurdert tre ulike lokasjoner i Østre Toten: Apelsvoll (ved forskningsstasjonen Bioforsk Apelsvoll), strandsonen langs Mjøsa, og Glåmen langs Kolbulinna. Apelsvoll ble foretrukket som 1. alternativ. Befaring og møte med direktør/eiendomsleder ved Bioforsk Øst, Ingvar Hage bidro sterkt til inntrykk av Apelsvoll som et godt stedsvalg for kunstprosjektet.

Prioriteringer for valg:

- Dette er det første utkikspunkt langs leden der høydedraget ligger i direkte forbindelse med strandsone ved Mjøsa.
- Mye benyttet friluftsområde og turmål lokalt, sommer- og vinterstid. Folkehelseperspektivet blir ivaretatt.
- Befaring og møte med Ingvar Hage ved Bioforsk på Apelsvoll ga svært positive signaler for å tilrettelegge for kunstprosjekt her.
- Lett tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer langs vei.
- Jordbruk og landbruksvirksomhet er sentralt for kulturlandskapet i Østre Toten, og området utgjør et nasjonalt verneverdig kulturlandskap (Balke-Lillo). Stedsangivelsen for kunstprosjektet kan med fordel knyttes til kulturlandskapets kvaliteter langs denne delen av leden.

Lillehammer:

Etter å ha drøftet flere alternativer for Tankeplass i Lillehammer og gjort befaringer på Bjerkebæk og området ved Sundgården nord for byen, ble disse alternativene av ulike årsaker skrinlagt. Ny befaring 10. april konsentrerte seg om området ved Vingrom kirke og leden sør for denne, med vekt på Vingnesbrua fra Vingnes inn mot Lillehammer sentrum. I løpet av denne siste befaringen ble det klart at Vingnesbrua peker seg ut som det best egnede stedsvalget for Tankeplass i Lillehammer.

Prioriteringer for valg:

- Overgang på leden mellom Mjøsdistriktet i sør til Gudbrandsdalen i nord som det første av de store fjellområdene etter Oslo.
- Storslått utsikt i alle retninger, men særlig sørover langs leden fra Gjøvik og nordover mot Gausdal og Gudbrandsdalen.
- Brua utgjør allerede en "plass" ved å innby til å gå saktere og stoppe opp ved vannet. Allerede tilrettelagt som turområde i nærmiljøet og lokalt.
- Markerer overgang fra ruralt landbruksdistrikt til urbant byrom.
- Synliggjør for turgåeren en "glemt" identitet ved Lillehammer som historisk maritim by(!), med båttrafikk, fiske- og tømmerindustri. Kulturhistoriske bygninger og strukturer i nærhet til brua.

Øyer:

Fra Øyer kommune var det spilt inn tre forslag til plassering langs Pilegrimsleden. Disse var i retning sør mot nord, Håkåberget som ligger opp fra Nermo og nedenfor Vedem gard, Lånkehaugen, et kjent gravfelt vest for Skåa-elva fra før-kristen tid, og plassen Kløv som utgjør toppen av et høydedrag mellom Øyer og Tretten. Av de tre alternativene ble Kløv foretrukket fra Øyer kommune.

Prioriteringer for valg:

- Naturlig stoppested for langvandrerne på strekningen mellom Øyer og Tretten, med mange lokale turstier i området.

- Veien forbi Kløv har opp gjennom historien blitt brukt som korteste vei mellom bygdene og et naturlig stoppunkt etter bratte veistigninger.
- Etter stigningen opp skogsveien fra Kløv åpner landskapet seg i kort avstand til utkikkspunkt litt øst for garden Kløv.
- I nærområdet (Stalsbergsvea) er det satt opp vannkran og tilrettelagt med både pilegrimsbu og utedo.
- Grunneier på Kløv er positiv til tiltak langs Pilegrimsleden, men det må avklares med ev. naboer som er skogseiere dersom kunstprosjektet legges litt lenger ut retning øst.
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy helt inn mot Pilegrimsleden fra gården Kløv.

Ringebu:

I Ringebu kommune ble det tatt utgangspunkt i tre alternative steder/områder for plassering av kunstprosjekt: Disse var Bersveinhølen i Fryajuvet (ved kommunegrense nord til Sør-Fron), Høgkleiva mellom Ringebu stavkirke og Fåvang, og Krekke i nærheten av Rolla naturreservat (ved kommunegrense sør til Øyer). Av disse tre alternativene var Høgkleiva foretrukket av representantene fra kommunen og Pilegrimsenteret.

Prioriteringer for valg:

- Et naturlig stoppested på leden for både langvandrere og lokale turgåere, mellom Fåvang og Ringebu stavkirke. Spesielt storslagent utkikkspunkt langs leden.
- Godt innarbeidet som turmål lokalt med arrangerte turer.
- Eget undervisningsopplegg med informasjon om Pilegrimsleden for alle 8. klasser i Ringebu
- Et mål i forbindelse med ulike markeringer for Pilegrimsleden.
- Bygdeborg/forsvarsanlegg er knyttet til kulturminner som en av attraksjonsverdiene for Pilegrimsleden.
- Allerede velfungerende avtaler med grunneier i området, og positiv innstilling til utvikling av området som pilegrimsmål.
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer.

Kunstplanen inneholder ytterligere beskrivelser av stedene som ble valgt ut prosjektet.

Lokalt eierskap og involvering viktig

Prosjektet kunne valgt andre tilnærminger med forhåndsgitte plasseringer, færre alternative plasseringer etc. og slik sett blitt gjennomført mer effektivt. Ulempene med en slik fremgangsmåte vil være mindre tid til lokal involvering og eierskap, og mindre rom for drøfting av stedets karakter og egnethet for kunstverk. Valgte fremgangsmåte har også vært positiv for å dyrke frem helheten i prosjektet langs Pilegrimsleden, fremfor å tilpasses andre lokale satsninger som det alltid være et påtrykk av. I prosessen har det også vært viktig å opprettholde et stort tolkningsrom for hva slags kunstuttrykk som kan tilføre stedet kvalitativt gode prosjekter og mangfold av originale, ambisiøse og varierte forslag til utførelse.

KONKURRANSE - VALG AV KUNSTNERE

Sammendrag

På bakgrunn av kunstplanen ble det utlyst en prekvalifisering til 5 kunstprosjekter for de anviste stedene langs Pilegrimsledene, gjennom Gran, Østre Toten, Lillehammer, Øyer og Ringebu. Det ble åpnet for at både kunstnere og arkitekter og landskapsarkitekter kunne søke, alene eller i team. 129 søkere fra hele landet og utenfor Norge meldte sin interesse for å delta i prosjektet (med en portofolio og kort motivasjonstekst).

På bakgrunn av innsendte søknader ble til slutt 15 deltagere invitert til lukket konkurranse, 3 i hver av de fem kommunene. Konkurransedeltagerne leverte utkast til ferdige verk, som så ble vurdert av prosjektgruppene og i hver kommune. Vinnerutkast ble offentliggjort sammen med de andre forslagene i videopresentasjon og/eller modeller i respektive kommuner og i foajé i Oppland fylkeskommune.

Prekvalifisering

Drøftingen av søkerens kvalifikasjoner ble gjort med utgangspunkt i fire overordnede krav:

1. Kompetanse / 2. Overraskelse og originalitet / 3. Håndverksmessig dyktighet og utførelse / 4. Forståelse av oppgaven og prosjektet.

Under disse hovedkriteriene var det listet en lang rekke underkriterier som prosjektgruppene kunne legge til grunn under hele utvelgelsesprosessen. Som i andre kunst i offentlige rom-prosjekter er vekting eller konkurranse på pris uegnet som grunnlag for å vurdere forslagsstillerne opp mot hverandre, noe som gjør det viktig å tydeliggjøre hvilke andre kriterier som legges til grunn for vurdering av kunstnerisk idéforslag. Det ga anledning til transparente prosesser og individuelle tilbakemeldinger på alle konkurranseutkast, samt begrunnelse for vinnerutkast i svar fra juryutvalgene.

I prosess fra prekvalifisering til lukket konkurranse foretok en arbeidsgruppe (bestående prosjektleder Per Erik Fonkalsrud, kurator Eivind Slettebakk og produsent i Kulturenheten i daværende Oppland fylkeskommune, Carina Gjelsvik) et utvalg av 30 aktuelle kunstnere for prosjektgruppene/kommunene. Av disse ble 15 deltagere invitert til lukket konkurranse, 3 i hver av de fem kommunene.

Konkurranseform

Prekvalifisering hadde stor betydning på den måten at kunstnerisk/arkitektonisk uttrykk, idé, materiale og formspråk (vist i portofolio) kunne sammenlignes i forhold til stedsanalysen i kunstplanen. Prekvalifisering representerer dermed et springende punkt i prosessen med å velge kunstnere. Mens prekvalifisering ga mulighet for å drøfte og foreslå et bredt utvalg kunstnere/arkitekter, ga utvelgelse til lukket konkurranse mulighet for en felles utvelgelsesprosess og drøfting i prosjektgruppene. Konkurransedeltagere kunne på denne måten velges spesifikt for hvert enkelt sted av prosjektgruppene.

Hver kommune inviterte deretter tre konkurransedeltagere til befaringer med felles spørsmålsrunde og avklaringer rundt prosjektet, for å sikre at alle deltok på like betingelser. Til befaringene ble stedene presentert, og det ble gjort avgrensninger mht. hvor på stedet kunstverket kunne oppføres. Det var likevel stor fleksibilitet i forhold til plassering av kunstverket innenfor det aktuelle området. Konkurransedeltagerne leverte utkast til ferdige verk, som så ble vurdert av prosjektgruppene og i hver kommune.

Konkurransbidrag

Disse utkastene ble mottatt og juryert i konkurransen (vinneren med fet skrift):

Kommune	Kunstner	Verkstittel
Gran	AiPotu (Andreas Siqueland og Anders Kjellesvik)	Roten
Gran	Solfrid Olette Mortensen	Swing High, Swing Low
Gran	Hilde Angell Danielsen	Crossing Corridors
Østre Toten	Allark og Elin Melberg	Enmannsstien
Østre Toten	Peder Istad	Cumulus Nimbus
Østre Toten	Johannes Engelsen Espedal	Hiatus
Lillehammer	L+S (Lutz-Rainer Müller og Stian Ådlandsvik)	Inverted Bridge
Lillehammer	Anna Daniell	Uten tittel
Lillehammer	Handegaard Arkitektur	Uten tittel
Øyer	Erik Pirolt	M.A.U.R.
Øyer	Anna Widén	Ly
Øyer	John Audun Hauge og Inger Marit Saastad	Torus
Ringebu	Ånond Versto	Hovudet, Klokkeporten og Falkesteinen
Ringebu	Kristin Wexelsen Goksøyr	Portal
Ringebu	Mattias Härenstam	Ly

En samlet presentasjon av de ferdige kunstverkene og bio for kunstnerne finnes på [nettsiden til prosjektet på Kulturnett Innlandet](#). I Østre Toten er det ferdige verk kreditert Elin Melberg, Martina Andersson og Elin Viléus Henricson, alle Stavanger. Konkurranseskuttet er kreditert Allark, der Andersson og Henricson arbeidet på det tidspunktet.

Juryering og presentasjon av vinnerforslag

Konkurransene ble avgjort i hver enkelt kommune av en jury (lik prosjektgruppa) bestående av kommunens to representanter, prosjektleder Per Erik Fonkalsrud, kurator Eivind Slette-meås og pilgrimssenterets representant. Det var et klart flertall for vinnerforslagene, og det var forutsatt at kommunene hadde anledning til å avvise uønskede forslag dersom det ville gjøre videre prosess i kommunen vanskelig. Dette betød ikke det samme som at kommunene hadde «vetorett» i juryarbeidet, men utgjorde en slags sikkerhetsventil for kommunene som skulle overta det fremtidige ansvaret som eiere av verket. Alle konkurransedeltagere mottok en skriftlig tilbakemelding og vurdering, samt begrunnelse for vinnerforslag. Da dette var klart og en klagefrist var utløpt, ble forslagene offentliggjort. De ble utstilt med videopresentasjon og/eller visning av modeller/skisser i respektive kommuner og vist samlet på skjerm i foajeen i Oppland fylkeskommune. Slik kunne både politiske beslutningstakere, innbyggere og media få full tilgang til å se forslagene samlet. Her viser vi ett bilde av hvert verk (alle fotos: Siri Leira).

Roten av aiPotu

Enmannsstien av Elin Melberg, Martina Andersson og Elin V. Henricson

Inverted Bridge av L+S

M.A.U.R. av Erik Pirolt

Hovudet, Klokkeporten og Falkesteinen av Ånond Versto

KONTRAKTER - GJENNOMFØRING

Sammendrag

Samtlige vinnere takket ja til å signere avtale om kunstprosjekt med kommunene, og arbeidet med en endelig gjennomføringsplan og budsjettavklaring ble igangsatt. Godkjenning av kunstnernes gjennomføringsplan og budsjett for kunstprosjekt ble godkjent av prosjektgruppene før produksjonsstart. Prosjektgruppene fulgte opp kunstnernes produksjonsplan i samarbeid med kommunene frem til ferdigstilling. Gjennomgang av alle forslag tok sikte på å avklare momenter som gjennomførbarhet, materialbruk, økonomi og varighet knyttet til verket. Andre viktige avklaringer for kunstnernes del var adkomst til stedet og tilrettelegging av grunn/eiendom for montering og varighet. Det ble utarbeidet egne avtaler med skjøtselsplan mellom kommune og grunneiere.

Prosjektet kan trekke den erfaringen at en viktig suksessfaktor er involvering fra f.eks. plan- og teknisk etat og grunneiere på et tidlig tidspunkt i arbeidet. Samtlige kunstnere har i dette prosjektet utvist stor evne, tålmodighet, fleksibilitet og takknemlighet for løsningsorienterte prosesser, og sammen med positive og engasjerte grunneiere vært en forutsetning for god gjennomføring.

Arbeid på stedet – evaluering av produksjonsprosessene

Ringebu

Kunstverkets var planlagt plassert svært nært den automatisk fredete bygdeborgen på Høgkleiva. Det var også registrert fangstgroper i området. Det var derfor nødvendig å søke dispensasjon fra Kulturminneloven for plassering av kunstverket. Riksantikvaren gav dispensasjon, men ved vilkår om arkeologisk overvåking av montering kunstverk. Nærheten til bygdeborgen tilsa at det kunne være potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i grunnen.

Ved Klokkeporten måtte fundament for verket graves ned i grunnen. Plasseringen var langs en sti nedenfor fredningssonen til bygdeborgen. Gravearbeidet måtte utføres av kunstner samtidig med annet arbeid på stedet, og da tidsrammen for montering var kort og ansvar for kommunikasjon opp mot Kulturarvenheten ikke var tilstrekkelig avklart, ble ikke Kulturarvenheten i fylket kontaktet som avtalt med kommunen. Graving foregikk imidlertid svært skånsomt, ned i grunn på et sted som mest sannsynlig har vært fylt på med stein i nyere tid for drenering av myr.

Her sviktet rutinene, og vilkåret for dispensasjonen ble ikke overholdt. Brudd på kulturminneloven kunne ikke påvises og reaksjon fra kulturminne-myndighetene kom i form av uttalelse til Ringebu kommune og i kommunikasjon med partene ellers. Det ble satt i gang skjøtselstiltak i etterkant av montering. Fangstgropene ble i løpet av prosessen kontrollregistrert, og man fant at det var masseuttak i forbindelse med bygging av kongeveg og en automatisk fredet kullgrop.

Ånond Versto har for øvrig levert en svært detaljert rapport om gjennomføring på Høgkleiva som Kulturarv har vurdert som tilfredsstillende dokumentasjon på arbeidet som er utført.

Gran

I Gran lå kollen der Roten ble oppført, nær en skogsvei, men uten transportadkomst til kollen. Her ble materialer, jernbinderi, sement og vann i store mengder båret til stedet for å skåne terrenget fra inngrep. Kunstnerne fikk også mye frivillig hjelp gjennom lokale krefter, jaktlag, lokale håndverkere, en tropp fra Flyforsvaret etc. som utgjorde en uvurderlig frivillig innsats.

Den smittende entusiasmen for prosjektet var her av stor betydning. Gode samarbeid med grunneiere og avtaler som sikrer kunsten gode rammer og opplevelser for fremtiden, var også viktig å få på plass. Her var det mye bra samarbeid mellom kommunens representanter, kunstnere og grunneiere, som hadde stor betydning for prosjektet.

Øyer

I Øyer er skogholtet og kjempemaurtua et premiss for opplevelsen av kunstverket og miljøet den står i. Skogen rundt var planlagt for hogst, og kommunen inngår her en avtale med grunneier der inntektstap for urealisert skoghogst blir kompensert gjennom en langvarig (30 år) leieavtale.

Det kan bli et problem at skogen er utvokst og at den står på næringsfattig grunn. Det betyr at den vil begynne å råtne på rot. Den kommer dermed til å få svekket motstandskraft mot vind og vindkast. Det ligger allerede mange vindfall i nærheten av M.A.U.R. Det er blitt enighet med aktørene om å sette igjen en god parsell skog på østsida og rundt M.A.U.R., som et forsøk. Med hogst av nærliggende skog vil likevel landskapet endre seg dramatisk. Området skal sikres gjennom en skjøtelsesplan som Øyer kommune har ansvaret for.

Østre Toten

På andre steder, som i Østre Toten, var grunneier NIBIO med i arbeid med planlegging av stedet fra første befaring, og ble deretter også medvirkende i selve utformingen av kunstprosjektet gjennom tilleggsprosjekt med tilsåing av stedegen blomstereng rundt Enmannsstien.

Lillehammer

I Lillehammer er kommunen driftseier av Vingnesbrua, men kunstprosjektet ble i mange runder problematisert og måtte omprosjekteres da Veg- og trafikketaten i kommunen hadde innsigelser til trafikkavvikling, snømåking, sikkerhet ved utrykning etc. Løsningen for prosjektet var å komme til enighet om utplassering av ett og ett verk årlig, med utplassering av alle sju benkene når ny beredskapsveg er etablert etter at ny E6 blir tatt i bruk.

Generelle erfaringer

Som forventet var det mye arbeid knyttet til forberedelser av grunn, diverse overenskomster med berørte parter og planlegging/prosjektering som tok hensyn til eksisterende infrastruktur i og under bakken. I disse tilfellene er kommunene sentrale aktører, og prosjektet forutsetter involvering og dialog mellom flere eksterne parter, som i eksempelet Lillehammer der dette til slutt løste seg på en god måte.

Prosjektet viste at en viktig suksessfaktor var involvering fra f.eks. plan- og teknisk etat og grunneiere på et tidlig tidspunkt i arbeidet. Samtidig bør det fremheves at kunstnere i dette prosjektet har utvist stor samarbeidsevne, tålmodighet, fleksibilitet og bidratt til løsningsorienterte prosesser. Sammen med positive og engasjerte grunneiere har dette vært en forutsetning for god gjennomføring.

Ferdigstilling og overlevering av kunstprosjektene

Tankeplassprosjektet var i utgangspunktet tenkt ferdigstilt i løpet av 2019, men det ble tidlig i prosjektet klart at gjennomføring nødvendigvis måtte ha et lengre tidshorisont. 1 1/2 til 2 år på gjennomføring er også en vanlig tidsramme fra avtaleengasjement til ferdigstilling av kunstprosjekt i offentlige rom.

Erik Pirolt var den som først ferdigstilte sitt verk i Øyer høsten 2019, aiPotu hadde overlevering senhøsten 2019, Ånond Versto sitt prosjekt ble ferdigstilt juni 2020, mens de to siste verkene ble ferdigstilt og montert til felles åpning 5. og 6. september 2020.

Sluttbefaring og overtakelsesforretning ble foretatt nokså umiddelbart etter kunstnernes ferdigstilling av verkene. Til overtakelse har kunstnerne blitt bedt om å levere sluttdokumenter med vedlikeholdsinstruks til kommunene, som en del av ordinær prosedyre med kommunens overtakelse av kunstverk.

FORMIDLING

Sammendrag

Kunstverkene i Tankeplass skal stå lenge og oppleves av mange. Det var derfor ekstra viktig å utarbeide en grundig plan for formidling og informasjon knyttet til prosjektet og verkene. Planen inneholder blant annet utarbeiding av egen hjemmeside for prosjektet, bruk av sosiale medier, gjennomføring av åpningsarrangementer og fagseminar, kontakt med presse, utarbeiding av korte verkomtaler, informasjon om Tankeplass på tysk og engelsk, kunstnerbiografier og annet skriftlig materiale til bruk for publikum, for presse, på konferanser og i dialog med samarbeidspartnere.

Alle kunstverkene er merket med fysiske informasjonsskilter, det er tatt profesjonelle foto og laget fem korte dokumentarfilmer. Verkene er i tillegg merket av på Google maps slik at pilegrimsvandrere og andre som ønsker å oppleve Tankeplassene, lett kan finne veien med GPS og kart.

Fra februar 2020 har prosjektleder Per Erik Fonkalsrud, kunstkonsulent/kurator Eivind Slettebø og redaktør for Kulturnett Innlandet, Tone Kolaas, utgjort en redaksjonsgruppe for formidling.

Redaksjonsgruppens oppsummering er at det er avgjørende for god formidling og informasjon at kartlegging av ressursbehov starter opp samtidig med øvrig prosjektplanlegging og at formidlingsplanen inngår som et element når prosjektet beskrives og prosjektplanen settes opp.

Hjemmeside for Tankeplass

På Innlandet fylkeskommune sitt nettsted for kultur i fylket, Kulturnett Innlandet, har Tankeplass fått en egen fane og egne sider. Disse sidene finnes via de to adressene:

<https://kulturnett.innlandetfylke.no/tankeplass/> - eller <https://tankeplass-pilegrimsleden.no>

Sidene er utarbeidet og driftes av Kulturnett Innlandet ved redaktør Tone Kolaas. Nettsidene til Tankeplass inneholder følgende elementer:

- Offisielle foto av alle kunstverkene tatt av fotograf Siri Leira
- Korte dokumentarfilmer om alle kunstverkene og kunstnerne bak verkene av filmskaper Barbora Hollan. Lyddesign er ved Bjørnar Hegg-Lunde
- Oversiktskart (Kartverket) som viser hvor alle kunstverkene er
- Googlemap som viser hvor de enkelte kunstverkene er – og som kan brukes til å planlegge sykkel-, gå- og reiserute frem til kunstverket
- Omtaler av kunstverkene
- Omtaler av kunstnerne
- Praktiske opplysninger i forbindelse med vandring til kunstverkene
- Streaminger fra alle åpningene 5. og 6. september 2020
- Streaming av alle innleggene på seminar om Tankeplass 1. oktober 2020
- Rapport – i kort og langt format – om prosjektet Tankeplass trinn 1 (De fem første kommunene)
- Lenkesamlinger til informasjon om Tankeplass og Pilegrimsleden på andre plattformer
- Kunstplanen som ligger til grunn for prosjektet
- Et utvalg av medieomtaler av Tankeplass
- Lenker til Tankeplass på sosiale medier (Facebook, YouTube og Instagram)
- Kort omtale av Tankeplass, kunstverkene og kunstnerne på tysk og engelsk
- «Presserom» med presseinfo og offisielle bilder som kan brukes av presse

Some – sosiale medier for Tankeplass:

YouTube: Det er opprettet en egen YouTube-kanal for prosjektet – kalt Tankeplass. Kanalen viser filmer og streaminger knyttet til prosjektet. Kanalen driftes av Kulturnett Innlandet ved redaktør Tone Kolaas.

Instagram: Det er opprettet en Instagramkonto - @tankeplass, med kort info om prosjektet, lenke til nettside og foto av kunstverkene. Kontoens hovedfunksjon er å peke mot hjemmesiden og knytte seg til taggen #tankeplass – som brukes av publikum som besøker kunstverkene og kunstnerne bak kunstverkene.

Facebook: Det er opprettet en Facebookside for Tankeplass. Siden gir kort informasjon og viser til Tankeplass sin hjemmeside. Siden vil ikke driftes aktivt utover dette.

Skilt – merking av kunstverkene på stedet

Det er produsert skilt ved hvert verk med navn på kunstverk og kunstnere. Skiltet inneholder nettadresse, info om tagg til Instagram (#tankeplass) og QR-kode som leder til hjemmesiden til Tankeplass. I tillegg viser skiltene logoer til samarbeidspartnere og en kort tekst om selve kunstverket. Grafisk utforming av skiltene er gjort av kommunikasjonsavdelingen i Innlandet

fylkeskommune ved Hege Krogh Forsberg. Skiltene er produsert av Glamitec og med Gunnar Hippe AS som underleverandør av skiltholdere. Kommunene har hatt ansvar for montering av skiltene med unntak av i Lillehammer (utført av prosjektleder). Et eksempel på skilt er vist her.

TANKEPLASS / ROOM FOR REFLECTION / DENK-ORT

«Inverted Bridge»
2020
L+S

Lutz-Rainer Müller + Stian Ådlandsvik

7 ulike benker fra 7 ulike steder langs en forlengelse av
Vingnesbrua - 420 km til Nidaros, 161 m.o.h.

Vingnesbrua tegner opp en rett linje i landskapet, en linje som i verket "Inverted Bridge" har blitt forlenget og strukket rundt kloden. Langs denne alternative ruta fra Vingnes til Lillehammersøstside har kunstnerne sporet opp benker fra ulike steder i verden og gjenskapt disse, for plassering på Vingnesbrua. Kunstprosjektet Tankeplass springer ut av ideen om å skape naturlige stoppesteder langs Pilegrimsleden med kunstneriske installasjoner. Se mer info om prosjektet og kunstverkene her:

tankeplass-pilegrimsleden.no

#Tankeplass

Fylkeskommunen har hatt ansvar for utvikling og produksjon. I Ringe bu ble det valgt en annen løsning fordi Kulturarv i Innlandet fylkeskommune ledet et prosjekt med en samordnet plan for skilting av kulturminner og Tankeplass ved Høgkleiva.

Pressemeldinger og info / materiale til pressen

Pressemeldinger og presserelatert informasjon: Før åpningene 5. og 6. september 2020, ble det sendt ut info til pressen (i samarbeid med kommunikasjonsenheten i fylkeskommunen). Det er også vurdert å lage kunstfaglige artikler til utvalgte medier (Morgenbladet, Billedkunst mm.) og konferanseinnlegg på kunstfaglige arenaer eller andre arenaer. (Dette er ikke realisert, men vurderes senere.)

Foto-dokumentasjon av kunstverkene

Fylkeskommunen har engasjert fotograf Siri Leira til å ta fotografier av alle verkene. Disse betegnes som de offisielle bildene, og kan brukes fritt til formidling av Tankeplass - forutsatt kreditering av fotografen (de kan ikke brukes i kommersiell sammenheng, uten etter avtale med fotograf) I tillegg er det tatt mange bilder av kunstnerne selv, av kommunene og av prosjektgruppene, som brukes i diverse sammenhenger.

Videodokumentasjon

Fylkeskommunen har engasjert dokumentarfilmskaper Barbora Hollan til å lage korte videoer av hvert verk der kunstnerne også forteller om sitt arbeid. Lyddesign er ved Bjørnar Hegg-Lunde. AiPotu på Gran har ikke ønsket å formidle verket på denne måten, slik at «Roten» presenteres uten kunstnerens kommentarer.

Logo til tankeplass – ikke utarbeidet

Styringsgruppa besluttet at prosjektet ikke skal ha en egen logo, da det allerede er mange logoer som er i bruk i sammenheng med prosjektet. Man har valgt å bruke Pilegrimsledens logo som kjennetegn.

Fotokonkurranse i Øyer

Øyer kommune inviterte allmennheten til en fotokonkurranse om å ta bilder av skulpturen M.A.U.R. til ulike årstider. Konkurransen varte fra høsten 2019 til 1.9.2020. Det kom inn en del bidrag, og prosjektgruppa premierte tre bilder. Disse er lagt ut på Facebooksiden og Instagramkontoen til Øyer kommune.

Presentasjoner av Tankeplass

Prosjektleder Per Erik Fonkalsrud har ved ulike anledninger fra starten av laget presentasjoner av prosjektet for målgrupper og beslutningstakere (eksempel på presentasjoner er å finne på nettsiden). Disse presentasjonene gir et godt bilde av utviklingen i prosjektet.

Om kunstverkene og kunstnerne

Verkbeskrivelser og kunstnerbiografier til bruk i formidlingen er skrevet av kurator/kunstkonsulent Eivind Slettebakk på bakgrunn av kunstneriske prosjektbeskrivelser og kunstnerens egen involvering i dette arbeidet.

Annonser og informasjon om arrangement

Annonsering av de offisielle åpningene den 5. og 6. september 2020 ble gjort i tidsskriftene Billedkunst og Kunstkritikk (digitale annonser), i tillegg til på kommunenes og fylkeskommunens hjemmesider. Det ble også opprettet arrangementsannonser i kulturkalender på Kulturnett Innlandet og på Kulturnett Innlandet sin FB-side.

Omtaler i media

På åpningene var det noen lokale, skrivende medier til stede. Det er registrert gode, positive oppslag i avisene Totens Blad (2.9.), Hadeland (4.9.), Dølen (6.9., 8.9., 10.9.), GD (5.9., 6.9., 9.9.), Kunstavisen (nettavis, 1.10.). Utvalgte omtaler kan leses på nettsiden.

Streaming av arrangementer

Åpningsarrangementene ble filmet og sendt direkte på nettsiden til prosjektet - Kulturnett Innlandet/Tankeplass. Det samme gjelder seminaret i Kulturhuset Banken på Lillehammer den 1.10.2020. Disse filmene er lagt ut på nettsiden i ettertid. Anthonson Media ble engasjert til dette oppdraget.

Åpningsarrangementene 5. og 6. september 2020

Grunnet restriksjoner i tillatt antall publikummere (pga. Covid-19), måtte man tenke nytt rundt åpningsarrangementene for Tankeplass. Det ble følgelig arrangert fem (5) åpningsarrangementer – et arrangement for hvert verk i løpet av helgen 5. og 6. september 2020. Alle arrangementene ble streamet slik at publikum som ikke fikk, eller hadde anledning til å være til stede, også kunne delta.

Til stede på de fem arrangementene var blant andre:

GRAN KOMMUNE – ROTEN, ved åpningsmarkeringen talte:

- Pål-Arne Oulie, varaordfører i Gran kommune,
- Birthe M. Selvaag, rådgiver, Kunst og kultur, Sparebankstiftelsen DnB
- Kyrre Dahl, seksjonssjef, Avdeling for kunst og kultur, Innlandet fylkeskommune
- Anders Kjellesvik, kunstner og medlem av AiPotu kunstnerduo
- Andreas Siqueland, kunstner og medlem av AiPotu kunstnerduo

ØSTRE TOTEN – ENMANNSTIEN, ved åpningsmarkeringen talte:

- Bror Helgestad, ordfører i Østre Toten kommune
- Birthe M. Selvaag, rådgiver, Kunst og kultur, Sparebankstiftelsen DnB
- Kyrre Dahl, seksjonssjef, Avdeling for kunst og kultur, Innlandet fylkeskommune
- Elin Melberg, kunstner
- Martina Andersson, landskapsarkitekt
- Elin Viléus Henricson, landskapsarkitekt

LILLEHAMMER – INVERTED BRIDGE, ved åpningsmarkeringen talte:

- Ingunn Trosholmen, ordfører Lillehammer kommune
- Olav Brostrup Müller, kultursjef Lillehammer kommune
- Kyrre Dahl, seksjonssjef, avdeling for kunst og kultur, Innlandet fylkeskommune
- Lutz-Rainer Müller, kunstner, kunstnerduoen L + S
- Stian Ådlandsvik, kunstner, kunstnerduoen L + S

ØYER – M.A.U.R, ved åpningsmarkeringen talte:

- Jon Halvor Midtmageli, ordfører Øyer kommune
- Kyrre Dahl, seksjonssjef, avdeling for kunst og kultur, Innlandet fylkeskommune
- Eivind Slettebakk, på vegne av Erik Pirolt (kunstneren)

HOVUDET, KLOKKEPORTEN OG FALKESTEINEN, ved åpningsmarkeringen talte:

- Kristin Teigen, varaordfører Ringebu kommune
- Solveig Fiske, biskop i Hamar bispedømme
- Kjerstin Lundgård, leder for kulturutvalget i Innlandet fylkeskommune
- Ånond Versto, kunstner

Oversettelser til tysk og engelsk

De viktigste tekstene på nettsiden som beskriver prosjektet generelt og verkene, samt biografi om kunstnerne, er oversatt til engelsk og tysk. Oversettelser er gjort av Tanja Ohlsen, med kvalitetssikring av engelsk tekst av Eivind Slettemeås og av tysk tekst av Daniela Stilzebach.

Generelle erfaringer

Det er avgjørende for god formidling og informasjon at kartlegging av ressursbehov starter opp samtidig med øvrig prosjektplanlegging og at formidlingsplanen inngår som et element når prosjektet beskrives og prosjektplanen settes opp.

ØKONOMI

Sammendrag

Budsjettrammen for prosjektet har vært kr 4 730 000, noe som er økt til kr 4 780 000, da rammen for prosjektledelse har blitt utvidet. Hvert kunstverk hadde en ramme på kr 600.000 og samtlige prosjekter ble realisert innenfor rammen av budsjett. En erfaring er at dette beløpet kunne vært noe høyere, tatt i betraktning de krav og forutsetninger som kunstnerne er møtt med. Kommunene har fått mye kunst for pengene. Prosjektet har et ikke-disponert beløp i regnskapet som overføres til trinn 2.

Den tidlige gavetildelingen fra Sparebankstiftelsen DnB på kr 2,28 mill. ga et særdeles viktig moment til hele prosessen. Stiftelsen på sin side har vektlagt at søknaden til dem allerede hadde inne egne penger fra fylkeskommunen. Med hovedtyngden av finansieringen på plass muliggjorde dette at «deltakeravgiften» for kommunene kunne holdes på et moderat nivå. Det har altså vært positivitet i alle ledd med tidlige vedtak og lite friksjon og forsinkelse knyttet til finansieringen av prosjektet.

Finansieringsplan

Post	Kalkyle	Sum kr
Bidrag fra Kultur i fylkeskommunen		kr 600 000,00
Bidrag fra Regionalenheten i fylkeskommunen		kr 500 000,00
Bidrag fra kommuner	5 x 70.000 kr	kr 350 000,00
Egeninnsats fra fylkeskommunen		kr 230 000,00
KOM-midler (KORO)		kr 250 000,00
Gave fra Sparebankstiftelsen DNB		kr 2 280 000,00
Gaveforsterkningsmidler fra Kulturdepet		kr 570 000,00
Sum		kr 4 780 000,00

Økonomiske rammer for kunstprosjektene

Utgangspunktet for budsjett til kunstverk var bestemt tidlig i prosessen, med 600.000 kr pluss mva for hvert prosjekt. Samtlige prosjekter ble realisert innenfor rammene av budsjett, og en ekstra budsjettpost på 65.000 kr for «tilrettelegging på tomtene» var avgjørende for gjennomføringen av prosjektene.

I prosjektet på Østre Toten ble arkitektkontoret Allark, der Andersson og Henricson var ansatt, uenige med de tre kunstnerne/landskapsarkitektene om fordelingen av honorar og ansvar for videre utførelse av vinnerforslaget. Allark, som på det tidspunktet var oppført som rettighetshaver sammen med utførende kunstner Melberg, ble løst ut av prosjektet med et engangsbeløp som kompenserte for noe av inntektstapet. Utover dette var det ingen budsjettmessige overskridelser eller problemer med dekning av kostnader som ble rapportert av kunstnerne.

Så nær som ingen kunstnere i Norge har avskrivning av, eller fakturerer med mva på sine prosjekter, og kommunene som skulle administrere utbetalinger for prosjektkostnader fikk heller ikke utgiftsført med mva-refusjon (med ett unntak). For videre planlegging bør det derfor ikke oppgis «budsjett pluss mva». For noen av kunstnerne ble dette en uheldig tilbakevisning av oppgitte budsjetttrammer. Selve budsjetttrammen er i nedre område for hva som forventes av kunst i offentlige rom prosjekter av denne størrelsen.

Ettersom gjennomføringsprosessen er mer krevende enn normalt og ambisjonsnivået for Tankeplass prosjektet er såpass høyt, bør det vurderes å øke budsjetttrammen til et sted f.eks. mellom 800.000 kr og 1.000.000 kr per kunstverk. Det kan selvsagt også tilbys ulike budsjettplaner for hvert kunstverk, eksempelvis ved at kunstnere enkeltvis samarbeider med prosjektgruppen om å søke tilleggsfinansiering utenom prosjektet, men da bør dette være avklart på forhånd, slik at ikke prosjekteringen blir satt under press med urealistiske forventninger for gjennomføring.

En viktig årsak til at budsjetttrammen anses som trang (dette kan framover drøftes med rådgivende organer for kunst i offentlige rom, som Kunstbanken Hamar og Oppland kunstsenter) er at kunstverkene som velges ut, er laget for å stå i spektakulære eller naturskjønne omgivelser og vil måtte spille på lag med omgivelsene. Dels er også stedene langt mindre tilgjengelig for adkomst med maskiner og materialer enn vanlig ved gjennomføring av offentlige kunstverk, dels er terrenget sårbart for inngrep, og dels er ambisjonsnivået for kunstnerisk kvalitet svært høyt.

Til slutt kan også føyes til at premissdokumentet omtaler kunstverkene som «framtidens kulturminner», dvs. være av en slik material- og håndverksmessig kvalitet at de kan stå utendørs svært lenge. Risiko knyttet til gjennomføring vil også reduseres ved at kunstbudsjett økes noe, noe som også vil ha som effekt at kunstnere også i fortsettelsen vil vise interesse for og investere egne ambisjoner i prosjektet.

Fra kunstnernes gjennomføringsplaner og budsjetter kan vi også se at budsjett kunstnerne har satt av til honorarer i samtlige prosjekter, var lavere enn det som stipuleres «normalt», og som forventes å utgjøre ca. 1/3 av budsjett når kunstnerne er totalleverandører.

Budsjett og regnskap

Budsjettet i Kunstplanen fra mai 2018 er stått uendret i hele perioden (bortsett fra prosjektledelse). Regnskapet er ikke gjort opp og dette er foreløpige tall:

Post	Budsjettkalkyle	Budsjett	Regnskap
------	-----------------	----------	----------

Verkene, inkl. honorar, materialer og arbeid	5 x 600 000 kr	kr 3 000 000	kr 3 000 000
Konkurranser (15' kr x 15 i honorarer + div.)		kr 250 000	kr 257 498
Prosjektledelse ¹		kr 230 000	kr 243 500
Kunstnerisk konsulent ²		kr 400 000	kr 336 387
Tilrettelegging på tomtene ³	5 x 65 000 kr	kr 325 000	kr 350 500
Skilting, markedsføring mm.		kr 100 000	kr 53 095
Formidling, åpningsarrangementer		kr 150 000	kr 263 823
Avgift til BKH ⁴	5 % av 3 mill.kr	kr 150 000	kr 147 500
Uforutsett	ca. 3,7 %	kr 175 000	Kr 16 235
Seminar ⁵		kr 0	kr 60 216
Sum		kr 4 780 000	kr 4 728 755
Ikke disponert ⁶			Kr 63 882

Merknader:

1. Prosjektledelse fra fylkeskommunen er dekket av enhetens ordinære lønnsbudsjett. Budsjettet var opprinnelig satt til 180.000 kr og er justert opp. Prosjektlederens lønn før 1.9.2017 er ikke medregnet (dekket av Regionalenheten). Satsen etter dette har vært meget lav (statens satser for timelønnet pensjonist) og har muliggjort nødvendig timeforbruk.
2. Beløpet er medregnet nov. 2020.
3. Østre Toten kommune har avsatt ekstra til Enmannsstien kr 10.000 som ikke framgår i regnskapet.
4. I Østre Toten er de 50.000 kr til arkitektkontoret Allark ikke medregnet i grunnlaget.
5. Seminaret var ikke påtenkt da budsjettet ble satt opp.
6. Ev. udisponerte midler føres over til videreføring av prosjektet

De fleste postene har holdt seg under budsjett. Der dette ikke har skjedd, vil man bruke overskytende fra andre poster. Det er p.t. ingen tegn som tyder på store overraskelser som tilsier at man ikke holder seg godt innenfor totalbudsjettet.

EVALUERING - VIDEREFORING

Sammendrag

Seminaret på Lillehammer den 1. oktober 2020 samlet omtrent 35 personer, pluss de som fulgte streamingen fra seminaret. Samlingen fungerte i hovedsak som en oppsummering av prosjektet, og i mindre grad som en drøfting av neste trinn. Prosjektlederen har bedt om tilbakemeldinger fra de

viktigste partene i prosjektet, kunstnere, kommuner og pilegrimsentre. Evalueringen fra disse må sies å være meget positiv. De viktigste suksessfaktorene kan oppsummeres slik:

- Ambisiøse mål og interessant konsept for kunstnere
- Bruk av åpen prekvalifisering og etterfølgende konkurranse
- Tidlig og god finansiering
- Balanse mellom sentral styring og desentraliserte beslutninger
- Involvering og forankring lokalt
- God prosjektledelse og dyktig kunstkonsulent/kurator

Det er også registrert noen forbedringspunkter, hvorav de viktigste kan sies å være:

- Sørg for en tidlig avklaring av hva som kreves av grunnundersøkelser, hensyn til kulturminner og myndighets- og grunneiertyllatelser og hvem som har ansvaret for dette.
- Alle tekniske premisser for kunsten må være godt beskrevet før kunstnerne bes om å lage utkast.
- Den byråkratiske prosessen bør optimaliseres, kommunene er presset på tid.
- Sørg for nok tid i framdriftsplanen
- Formidlingsplanen bør utarbeides tidlig i prosessen
- Alle Tankeplass-verkene bør ha skjøttsplaner med budsjett, som et spleiselag. Dette kan inngå som en ordning sammen med det øvrige pilegrimsarbeidet.

Prosjektet bør videreføres i et nytt trinn, basert på de gode erfaringene fra første trinn. Innlandet fylkeskommune har alt tenkt gjennom hvordan dette skal skje. En viktig lærdom er at budsjettet for det enkelte kunstverk med fordel kan økes noe i forhold til nivået i trinn 1, for eksempel til et sted mellom 800.000 kr og 1 mill.kr.

Seminaret 1.10.2020

Innlandet fylkeskommune inviterte involverte parter og mulige nye parter til et oppsummerende seminar på Lillehammer torsdag 1.10.2020. Smittevern hensyn gjorde at lokalet i Kulturhuset Banken ikke kunne ta imot flere enn 50 personer. Seminaret ble streamet og en del inviterte valgte å følge dette hjemmefra, men det var rundt 35 personer til stede. Programmet og streamingen er tilgjengelige på nettsiden Kulturnett Innlandet / Tankeplass. Formålet med seminaret var å presentere prosjektet, delvis som helhet og delvis ved to av verkene, og å skape inspirasjon for en videreføring.

De to kunstnerne som har laget «Roten» i Gran kommune, Anders Kjellesvik og Andreas Siqueland, fortalte om den krevende prosessen det var å utvikle og produsere en 4,5 m høy betongskulptur 100 m unna skogsbilvegen. Med god hjelp av lokale håndverkere, soldater fra Luftforsvaret og ulike jaktlag til å bære bl.a. 25 tonn med tørrbetong opp, kom de i mål. Skulpturen skal tåle å stå der i mange år og naturen kommer gradvis til å sette sitt preg på den. Lokal skepsis i starten er nå snudd til positiv interesse.

De to andre kunstnerne som fortalte om sitt verk, var Elin Melberg og Martina Andersson på datalenke / Zoom fra Stavanger. De har tenkt og jobbet i 3 år med prosjektet sitt, og hadde i tidsplanen etter 2020 skrevet «FOREVER». «Enmannstien» på Apelsvoll i Østre Toten er det eneste verket i Tankeplass (så langt) som er et resultat av et tverrfaglig samarbeid (Elin Melberg er kunstner og Martina Andersson og Elin V. Henricson er landskapsarkitekter). Dette er også svært tydelig i verket som er en skulptur/gangbane med mosaikkspeil på sideflatene og en stedegen blomstereng rundt seg.

I andre økt ble det vist et eksempel på et lignende prosjekt i Telemark, «Soger og villblomar», presentert av Tone Telnes fra Feste Landskap og Arkitektur.

Birthe M. Selvaag fra Sparebankstiftelsen DnB uttrykte stor glede over at deres tips i 2015 om en prosjektidé ble tatt så godt imot og videreutviklet av en handlekraftig Oppland fylkeskommune. På vegne av stiftelsen, som har bidratt med nesten halve budsjettet på 4,73 mill.kr, var hun meget begeistret for resultatet. Hun utfordret salen på spørsmålet om noen vil ta ansvaret for formidling av kunsten de står bak, særlig kunstprosjektet «Skulpturstopp».

Tilbakemeldinger fra kunstnerne

I all hovedsak er alle kunstnerne godt fornøyde med sin deltakelse i prosjektet, med prosessen og med resultatet. En kunstner har sågar beskrevet dette som et høydepunkt i sitt kunstnerliv så langt. Prosessen med åpen prekvalifisering trekkes fram som positivt for at unge kunstnere også får en mulighet. Det samme gjelder muligheten for tverrfaglig samarbeid mellom kunstnere og arkitekter. Kunstnerne gir uttrykk for at prosjektet har et høyt ambisjonsnivå og er konseptuelt interessant. Det er blitt satt pris på at budsjettet har hatt rom for uventede utgifter knyttet til stedet og at prosjektledelsen har vært fleksible i så måte. Den kritikken som framkommer, gjelder noen punkter:

- Momsproblematikken må være avklart i budsjettet, det kan ikke forutsettes at budsjettet er netto eks. mva.
- Det er viktig med tidlig avklaring av hvorvidt konkurranseutkastene skal publiseres offentlig.
- Sørg for en tidlig avklaring av hva som kreves av grunnundersøkelser, hensyn til kulturminner og tillatelser og hvem som har ansvaret for dette.
- Alle tekniske premisser for kunsten må være godt beskrevet før kunstnerne bes om å lage utkast, f.eks. slik som fundamenteringsmuligheter, dimensjonsbegrensninger, spesielle hensyn på stedet osv.
- Kunstnerne ønsker at kommunikasjonen går mot kurator og/eller prosjektgruppe, ikke med kommunale og andre etater.

Tilbakemeldinger fra kommunene

En helt sentral erfaring fra kommunene er at fylkeskommunens rolle har vært avgjørende for at prosjektet fant sted og at det ble gjennomført profesjonelt. Prosjektledelsen får mye ros. Kunstkonsulenten / kuratoren har likeledes vært essensiell for å sikre et høyt kunstfaglig nivå og som en støtte for kommunene, som ikke har denne kompetansen. Prosjektene har blitt godt mottatt i lokalbefolkningen. Formidlingen etter ferdigstilling får også skryt. Noen forbedringspunkter:

- Ting tar tid - ta høyde for dette i framdriftsplanen
- En ytterligere presisering av rollene til de enkelte parter kan være nødvendig
- Kommuner har oftest begrenset med tid til å delta i møter og omfattende kommunikasjon og den byråkratiske prosessen bør optimaliseres

Tilbakemeldinger fra pilegrimssentrene

Pilegrimssentrene har erfart Tankeplass-prosjektet som en berikelse for både Pilegrimsleden lokalt, regionalt og nasjonalt. Det har stimulert til nytenkning, engasjement og begeistring omkring både pilegrims- og kunsttematikk på en god måte i kommunene som deltok. Tankeplassene har ført flere føtter ut på vandring i sommer. Både tilreisende turister og de hjemhørende i kommunen, små og store, likesom erfarne og nyslåtte pilegrimer har oppsøkt Tankeplassene. I tillegg til å være stoppesteder for langvandrende pilegrimer har Tankeplassene altså vist seg som et eget turmål.

Forankringen ute i kommunene og hos de regionale pilegrimssentrene har vært et eksempel til etterfølgelse. Involvering av frivilligheten, de regionale pilegrimssentrene, historielag m fl. har vært meget bra. Tematisk tilhørighet og at kunstverket(ene) er gjenkjennelig i lokalsamfunnet er en suksessfaktor. Det har vært et godt samarbeid på tvers av sektorer i kommunene og fylkeskommunen og en god ledelse av prosjektet. Finansieringen er et stort pluss. Pilegrimssentrene håper prosjektet vil vokse videre og inkludere flere steder og kommuner langs Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim.

Forbedringer:

- Føringer (ref. involvering av Kulturarv i Ringeby) må følges opp.
- Sørge for at de regionale pilegrimssentrene følger opp sitt mandat (viktig i fortsettelsen).
- Pass på å tilpasse kunstverket etter leden, ikke omvendt.

Videreføring av prosjektet med utgangspunkt i beskrevet arbeidsmetode

Ut ifra de momentene som er beskrevet her, anbefales en videreføring prosjektet på grunnlag av beskrevet metodikk og erfaringer med utvikling av kunstplan, konkurranse og gjennomføring av kunstprosjekt. Det er alltid høy grad av usikkerhet og risiko knyttet til å utvikle ny kvalitetskunst i offentlige rom, og i dette prosjektet er risikoen knyttet særlig til å skulle forenkle eller se bort i fra forutsetningene som prosjektets premisser bygger på. Prosessen med stedsvalg og en åpen, fordomsfri drøfting rundt hva kunst er og kan være i møte med omgivelsene, krever en smidig arbeidsprosess på mange nivåer og mellom kunnskapsprofesjoner: kommunalt, regionalt, eierskapsavtaler, naturforvaltning, kulturarv, kunst og arkitektur, etc. Summen av individuell og kollektiv innsats har ført til gode samarbeidsprosesser, et mangfold av kunnskap i prosjektet, sterk motivasjon og ønsker om å gjennomføre Tankeplassene etter forutsetningene.

Det betyr ikke at prosjektet ikke kan angripes på nye måter, inneha en annen organisasjonsstruktur, eller økonomisk progresjon. Kunstfaglig og i beslutningsprosesser har prosjektet satt seg ambisiøse mål for nye kunstopplevelser i natur. Kunst i offentlige rom som i for stor grad bestilles og utvikles mht. eksterne mål for oppdraget, vil ikke ha de samme forutsetninger for å berike opplevelsen av landskapet og miljøet med sin egenverdi.

Fylkeskommunen har noen midler til skjøtsel langs Pilegrimsleden. Men midlene fordrer at vertskommune stiller med tilsvarende friske midler fra egne budsjetter. En idé er å følge opp alle Tankeplass-verkene med skjøtelsplaner med økonomi i et spleiselag. Dette kan inngå som en ordning sammen med det øvrige pilegrimsarbeidet.

Det var 9 kommuner som meldte sin interesse for å delta i første byggetrinn. De som ikke kom med da var Dovre, Sel, Gjøvik, Vestre Toten. Disse og øvrige kommuner i Innlandet hvor Gudbrandsdalsleden går gjennom, vil være de som fylkeskommunen inviterer inn i et neste trinn. Foruten de fire nevnt foran, er det de to Fronskommunene og de gamle Hedmarkskommunene på østsida av Mjøsa, Ringsaker, Hamar, Stange. Dette er til sammen 9 kommuner. Erfaringen fra første byggetrinn tilsier at 5 kommuner/prosjekter er en håndterbar størrelse.

Fylkeskommunen vil også ta en ny kontakt med kultursjefene i våre nabofylker der Gudbrandsdalsleden går, Trøndelag, Viken, Oslo, for å lodde interesse. Prosjektet kommer ikke til å ta direkte kontakt med kommuner i andre fylker. I planlegging av Tankeplass trinn 2, kan det være interessant å se på muligheten for at prosjektet, eller deler av prosjektet, også kan ha et internasjonalt perspektiv. God forankring i egen organisasjon er første betingelse.

Per Erik Fonkalsrud har vært prosjektleder for Tankeplass siden starten i 2016. I neste trinn blir det Bjørn Westad som tar over stafettpinnen. Han har sin bakgrunn fra kulturavdelingen i Hedmark fylkeskommune.

